

Helsingin seudun kauppakamarin viestit kehysriiheen 2020 (6.4.2020)

Helsingin seudun kauppakamarin esitykset kehysriiheen keskittyvät seudun maankäyttöön ja liikenneinvestointeihin, työllisyyteen ja ulkomaiseen työvoimaan.

Hallituksen kehysriihessä 7.4.2020 on otettava hallitusohjelma uuteen tarkasteluun ja priorisoitava toimia, jotka vakauttavat yritysten toimintaedellytyksiä uskottavalla exit-suunnitelmalla, jonka vaikutukset ulottuvat syksyyn ja pitkälle vuoteen 2021. Tavoitteena tulee olla rohkea nopeavaikutteinen suhdannepolitiikka, jolla luodaan pohja yritysten uudelle nousulle välittömästi poikkeustilanteen ja rajoitusten purkamisen alkamisen jälkeen. Elinkelpoiset yritykset on saatettava välittömän kysyntäshokin yli suorilla yritystuilla, jotta estetään turhat konkurssit ja työpaikkojen menetykset sekä Suomen talouden ajautuminen pitkäaikaiseen taantumaa 1990-luvun tapaan. Tehokkaita keinoja ovat panostukset yritysten kilpailukykyä parantaviin infrahankkeisiin, työllisyyteen ja osaamiseen sekä työvoiman liikkuvuuteen.

Jo tehdyt väliaikaiset helpotukset työlakeihin, yrityslainoituksen takausten lisäämiseen ja yritystukiin ovat täysin riittämättömiä yritysten ahdingon taklaamiseksi ja tulevaisuuden kasvun varmistamiseksi. Tämä käy hyvin selvästi esille kauppakamarien selvityksistä koronan vaikutuksista yritysten toimintaan (17.3. ja 30.3.2020, noin 7 500 yritys vastaajaa). Hätä koskettaa kaiken kokoisia ja kaikilla toimialoilla toimivia yrityksiä. Helsingin seudulle isku on muuta maata suurempi, sillä sen toimialarakenne perustuu hyvin pitkälti palveluihin, jotka ovat rajoitusten ja kysyntäshokin suurimpia ja välittömiä kärsijöitä. Nyt jokainen kuukausi rajoituspiirissä aiheuttaa kuukausittain arviolta noin 5 miljardin bruttokansantuotteen pienenemisen, joten vakautus- ja elvytystoimilla on kiire.

1 Maankäyttö- ja liikennehankkeilla elvytystä ja pitkäaikaisen kilpailukykyyn parantamista

Helsingin seutu on Suomen väestön ja kaupan keskittymä, joka kasvaa voimakkaasti. Uuden MAL-suunnitelman lähtökohtana on, että vuonna 2050 seudulla olisi jopa puoli miljoonaa asukasta ja 300 000 työpaikkaa nykyistä enemmän. Liikenteen sujuvuus ja sen päästöjen vähentäminen edellyttävät, että liikkuminen perustuu tulevaisuudessa yhä enemmän joukkoliikenteeseen ja erityisesti raideliikenteeseen.

-> **Tarvitaan seuraavien kiireellisten joukko- ja tavaraliikenteen hankkeiden käynnistämistä, jatkamista ja nopeuttamista:**

- **Helsingin seudun MAL-sopimusneuvotteluja tulee jatkaa viipymättä.** Uusi sopimus allekirjoittaa kevään 2020 kuluessa, jotta sopimukseton tila ei viivästytä seudun asuntotuotantoa ja liikennejärjestelmän kehittämistä.
- **Espoon kaupunkirata Leppävaara-Kauklahti sekä lähijunaliikenteen varikot pääradalle ja rantaradalle toteutukseen nopeasti.** Priorisoitu MAL-suunnitelmassa tärkeimmiksi yksittäisiksi ratakankkeiksi, joiden toteuttaminen tulee saada MAL-sopimuksen osaksi. Espoon kaupunkirata on merkittävä seudullinen hanke, joka edistää joukkoliikenteen käyttöä ja sujuvoittaa erityisesti työmatkaliikennettä. Se myös lisää maankäyttömahdollisuuksia Espoossa ja Kirkkonummella. Lisääntyvä lähiliikenne tarvitsee uutta junakalustoa ja uusi kalusto vaatii oman varikon, koska Ilmalan varikkoa ei ole mahdollista laajentaa.
- **Seudulliset liityntäpysäköintipaikat sujuvoittamaan työvoiman liikkuvuutta.** MAL-suunnitelmassa priorisoidut liikenneinfran pienet parantamishankkeet (KUHA) sisältävät runsaasti kohteita, joiden toteutus voidaan aloittaa nopeallakin aikataululla. Työmatkaliikenteen sujuvoittamiseksi on panostettava erityisesti uusien liityntäpysäköintipaikkojen rakentamiseen. Valtion tulee osallistua seudullisesti merkittävien liityntäpysäköintialueiden rahoittamiseen ja asiasta on tehtävä sitova kirjaus uuteen MAL-sopimukseen.

- **Raskaan liikenteen taukopaikat vihdoon toteutukseen kuntoon.** Tavaraliikennejärjestelmän toimivuus edellyttää riittävää määrää raskaan liikenteen taukopaikkoja, joiden toteuttaminen kuuluu valtiolle ja kunnille. Valtion tulee kantaa päävastuu niiden kustannuksista. Viimeisimmän selvityksen mukaan pääkaupunkiseudulla on välitön tarve 2–3 taukopaikalle. MAL-sopimuksessa tulee sopia taukopaikkojen toteuttamisesta, määrittellä niiden sijainti ja kytkeä toteuttaminen valtion muiden MAL-sitoumusten toteuttamiseen.
- **Kehä III:n kehittäminen välillä Askisto-Pakkala nostaa Suomen kilpailukykyä.** Kehä III on osa E18-tietä ja Suomen vilkkainta itä-länsisuuntaista kuljetusreittiä. Kehä III on myös tärkeä väylä pääkaupunkiseudun poikittaisliikenteelle. Kehä III:n varrelle on syntynyt merkittäviä logistiikka-alueita, ja maankäyttö sen varrella lisääntyy voimakkaasti myös tulevaisuudessa. Vantaankoski-Pakkala -tiejakso ruuhkautuu jo nykyisin pahoin erityisesti iltapäiväliikenteessä, mikä aiheuttaa merkittävää haittaa tiejakson vilkkaalle tavaraliikenteelle.

2 Työvoiman saatavuuden varmistamiseen täsmätoimia

Osaamiseen panostaminen on keskeinen keino varmistaa Suomen nousu uuteen alkuun koronakriisin jälkeen jaloilleen. Hallitusohjelman osaamisen kehittämiseen liittyviä lyhyen ja pidemmän aikavälin toimia ja panostuksia on välttämätöntä tarkastella uudelleen, jotta toimet ovat oikea-aikaisia ja mahdollisimman vaikuttavia.

Helsingin seudun työllisyys kasvoi Helsingin seudulla poikkeuksellisen nopeasti vuosina 2016–2019, keskimäärin 1,8 % vuodessa. Kasvu oli lähes yhtä nopeaa kuin edellisen vahvan nousukauden vuosina 2005–2008. Tätä tasoa tulee tavoitella myös koronakriisin jälkeen, mikä edellyttää nopeita muutoksia koulutus- ja työvoimapolitiikkaan.

-> **Tarvitaan seuraavia koulutus- ja työvoimapolitiikan muutoksia ja uudelleenkohdennuksia:**

- **Ammatillinen koulutus tuotava lähemmäksi työelämää.** Lomatusten aalto ja työpaikkojen menetykset vaikeuttavat huomattavasti oppilaitosten mahdollisuuksia järjestää opiskelijoilleen koulutussopimus- ja oppisopimuspaiikkoja yrityksiin ja työpaikoille. Tämän seurauksena opiskelijoiden valmistuminen siirtyy ja työttömyysriski kasvaa.
  - Hallitusohjelman ammatillisen koulutuksen opettajien palkkaamiseen tarkoitettu 235 miljoonan euron tulevaisuusinvestoinnin jäljellä olevan osa tulee kohdentaa yritysten ja oppilaitosten yhteistyön ja työssäoppimisen tukemiseen.
  - Rahoitusjärjestelmän uudistamista on jatkettava ammatillisen koulutuksen reformin mukaisesti (perusrahoitus 50 %, suoriterahoitus 35 %, vaikuttavuusrahoitus 15 %).
  - Oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta myös nuorten koulutuksessa on lisättävä mahdollistamalla palkkatuen nykyistä laajempi hyödyntäminen ja yrityksille aiheutuvien kustannusten pienentäminen oppisopimuskoulutuksessa.
- **Oppivelvollisuuden pidentämisen lykkääminen.** Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee hallitusohjelman mukaista oppivelvollisuuden pidentämistä 18 vuoteen osaamistason nostamiseksi. Hallitusohjelmassa hankkeeseen on varattu 107 miljoonaa euroa ja uudistuksen on tarkoitus astua voimaan 1.1.2021.
  - Oppivelvollisuuden pidentäminen esitettyssä muodossa on arvioitava uudelleen. Mekaanisen, koko ikäluokkaa koskevan oppivelvollisuusosalta keskeytettävä ja ohjata resursseja varhaiskasvatukseen ja yksilölliseen ohjaukseen nuorille, jotka ovat tuen tarpeessa.
  - Koronaepidemia on pakottanut toisen asteen koulutuksen järjestäjät nopeaan muutokseen, sillä valmiuslain astuttua voimaan lähiopetuksesta erilaisiin poikkeaviin opetusjärjestelyihin. Vallitsevassa tilanteessa oppivelvollisuuden pidentämisen tuomiin muutoksiin on mahdotonta valmistautua. Kauppakamari tukee seurantaryhmän

jäsenten esitystä, joka ehdottaa uudistuksen aikataulun pidentämistä. Ehdotuksen mukaan hallituksen esitys annettaisiin eduskunnalle vasta vuoden 2021 aikana.

- **Korkeakoulujen kykyä vastata yritysten tarpeisiin tuettava.** Nopea siirtyminen poikkeustilaan on aiheuttanut korkeakouluille kuluja ja tilanne vaikeuttaa myös korkeakoulujen liiketoimintaa ja pienentää kilpailtuun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta.
  - Korkeakoulujen toimintakyky ja kyky vastata yritysten tarpeisiin koronakriisin jälkeisenä aikana on varmistettava. Käytännössä se edellyttää satsaamista erityisesti täydennys- ja muuntokoulutuksiin, jotta osaamisen oikea kohdentuminen on mahdollista.
- **Työllisyyden kuntakokeiluja jatkettava.** Työllisyyden kuntakokeiluja koskeva hallituksen esitys annetaan huhtikuussa: kokeilut käynnistyvät 1.1.2021 ja päättyvät 30.6.2023.
  - Kauppakamari pitää tärkeänä, että työllisyys-, yritys- ja työnantajapalvelut ovat helposti yritysten saatavissa kuntarajoista riippumatta. Erityisesti Helsingin seudun kaupunkeja on itsenäisistä kokeiluista huolimatta kannustettava yhteistyöhön ja palveluiden tuottamiseen yli kuntarajojen tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa, jotta yritysten tarpeisiin voidaan vastata nopeasti ja kysyntään perustuen. Kauppakamari on valmis tukemaan kokeiluita esimerkiksi osallistamalla alueellisiin pilotteihin Uudenmaan liiton, ammatillisten koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja TE-hallinnon Ennakointikamari-yhteistyön kautta.

3 Ulkomainen työvoima ja työperäinen maahanmuutto

Helsingin seutu ja koko Suomi on täysin riippuvainen ulkomaalaisesta työvoimasta. Maakunnan työvoimaan kuuluvista neljännes poistuu työvoimasta 15 vuoden kuluessa, pääasiassa vanhuuseläkkeelle. Väestön kasvu on perustunut koko 2000-luvun muuttovoittoon, josta suurin osa on ulkomaalaistaustaisia.

Väestön kasvun merkittävä hidastuminen samaan aikaan, kun koronan aiheuttamat kysyntäongelmat väistyvät ja työvoiman kysyntä kasvaa, on varmistettava ulkomaalaisen työvoiman liikkuvuus, asettautumis- ja lupapalveluiden kitkattomuus ja Suomen houkuttelevuus osaavalle työvoimalle. Helsingin seutu tarvitsee vähintään 1 %:n väestön kasvun, jotta työpaikkojen määrän kasvuun voidaan vastata.

-> **Tarvitaan seuraavia ulkomaisen työvoiman liikkumista ja maahanasettumista nopeuttavia toimia:**

- **Mahdollistetaan saatavuusharkinnan kautta Suomessa olevan työvoiman liikkuvuus ammattialalta toiselle nykyistä helpommin ja vapaammin.** Yksinkertaistetaan ja yhdenmukaistetaan eri alueiden saatavuusharkintalinjauksien käytännöt ja luovutaan nykyisistä liian yksityiskohtaisista työnantajille kohdennetuista ennakkoselvitysvaatimuksista ja painotetaan sen sijaan jälkikäteisvalvontaa.
- **Asetetaan lupien nopeuttamiseen selvityshenkilö, joka tavoitteeksi asetetaan tehdä esitys 1 kuukauden käsittelyajan toteuttamisesta.** Uudistetaan oleskelu- ja työlupaprosessi siten, että käydään alusta saakka läpi koko maahanmuuttoon liittyvä lainsäädäntö- ja normisto rinnan eri viranomaisten tuottamien toiminnallisten palvelujen kanssa. Uudistukseen otetaan mukaan elinkeinoelämä. Annetaan henkilöstöpalveluyrityksille mahdollisuus hoitaa lupaprosessit työnantajien puolesta valtakirjalla.
- **Vakinaistetaan pk-seudulla toimiva alkuvaiheen asettautumispalveluja tuottava International House Helsinki (IHH) ja annetaan palvelun viranomaistoimintojen kehittämis- ja koordinoimisvastuu vuoden 2020 perustetulle Digi- ja väestötietovirastolle.** Samalla IHH:stä kehitetään työmarkkinoihin ja asettautumispalveluihin vahvasti linkittyvä rekrytointin ja lisäkoulutuksen solmukohta yhteistyössä yksityissektorin ja alueen kaupunkien kanssa.
- **Jatketaan määrätietoisesti valtioneuvoston Talent Boost -ohjelman toimeenpanoa.** Varmistetaan erityisesti se, että Suomessa olevat kansainväliset korkeakoulutetut jäävät maahan ja se että Suomi on houkutteleva kohdemaaksi kansainvälisille

erityisosaajille. Tämä on olennaista Suomen pitkäaikaisen kilpailukyvyn varmistamiseksi. Koronakriisi ei poista sitä tosiasiaa, että Suomi on Euroopan ikääntynein maa.

- **Huolehditaan koronakriisin aikana, että ulkomailta rekrytoitu yritysten avainhenkilöstö, erityisasiantuntijat ja ammattiosaajat voivat saapua maahan, mikäli terveydellistä näkökulmista voidaan huolehtia.** Jatketaan työlupien käsittelyä mahdollisimman nopeasti ja tarvittaessa annetaan ennakkopäätöksiä jo ennen kuin varsinainen lupakäsittely on saatettu loppuun.

Lisätietoja:

Maankäyttö- ja liikenneasioiden päällikkö Tiina Pasuri, 050 62 905, tiina.pasuri@chamber.fi

Osaamis- ja kasvupalveluiden asiantuntija Riikka Vataja, 040 536 0954, riikka.vataja@chamber.fi

Johtaja Markku Lahtinen, 050 571 3564, markku.lahtinen@chamber.fi